

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.
Nem tagok egész évre 2 firtal fizethetnek elő, fél éves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ, a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ czimzendők.
A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Paget János**; **Berde Áron**, **Szabó Sámuel**, **Szentgyörgyi József**, **Vörös Sándor**, felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos**.

Tartalom: Boldog újévet. — Előfizetési felhívás. — A phylloxera. — „Magyar föld“. — A lovak téli vasalásáról. S+y. — Az én ideai szüretem. **Paget János**. — A szarvasmarha táplálásáról. **Erdélyi Károly**. — Gazdasági szakirodalmunk 1880. elején. — Hogy szenyeyződik be a kutak vize. (G. m.) — Övszer a rozsdá ellen. (G. m.) — Értesítés a ragályos betegségekről. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetések. —

Boldog újévet

kivánunk együttesen és egyenként lapunk t. olvasóinak, adjon Isten a magyar hazának és annak minden polgárának jobb, derültebb esztendőt, mint az ideai volt!

Előfizetési felhívás

az „Erdélyi Gazda“ 1880-ik évfolyamára.

Az „Erdélyi Gazda“ 1880. elején XII ik évébe lép, előfizetési ára egész évre csak **két forint**; fél éves előfizetéseket nem fogadunk el.

Lapunk terjesztése érdekében fáradozó szives gyűjtőknek, 10 egyszerre beküldött előfizető után egy tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

Olcsó hirdetési rovatunkat, mely a szöveg bárhányszori tetszés szerinti változtathatásával kiváló előnyöket nyújt, ajánljuk az eladók és vevők szives figyelmébe.

A szerkesztőség.

A phylloxera

erdélyrészi szőlőtermelőinket is komolyan fenyegetvén, hasznos szolgálatot véltünk tenni az „Erdélyi

Gazda“ t. olvasóinak, midőn t. barátunk **Herman Ottó**-nak a phylloxeráról szóló értekezését megszereztük és a mai számhoz mellékeljük. Azon t. olvasókat, kiktől ez ügy netán távolabb áll, szivesen kérjük méltóztatassanak e füzetkét oly ismerőseikhez eljuttatni, kik a phylloxeravész iránt közvetlenül érdeklődnek.
A szerkesztőség.

„Magyar föld“

czimen a magyar gazdák II. országos értekeztetének végrehajtó bizottsága 1880 január hó 1-étől kezdve közgazdasági napilapot indit meg, melynek mutatványszáma a következő programot adja:

„A Sz.-Fehérvárt az idén tartott országos gazdaértekeztet egyhangulag kifejezte és hangsúlyozta annak szükségét, hogy a földmiveléssel foglalkozó lakosság érdekei, ez érdekek fontosságának megfelelő felkarolásban és támogatásban részesítsenek. Ez azonban csak ugy lehetséges, ha erre a célra országos mozgalom szerveztetik.

Ily országos mozgalom lehetővé tételére az érdekeltségnek folytonos serkentése, a szükségletek feltárása, az orvoslási módok beható fejtegetése a nyilvánosság útján mellőzhetlen.

Ennek az érdekeltségnek ébresztése, irányítása és fenntartása leend ez új közgazdasági napilap, a „Magyar föld“ feladata, mely az országos gazdaértekeztet végrehajtó bizottságának erkölcsi támogatása mellett, mint a magyar gazdák sz.-fehérvári értekeztete által kezdeményezett országos mozgalom tényezője, mint a gazdák értekeztetének közlönye lép a magyar gazda közönség elé.

Programmunkat illetőleg röviden utalunk lapunk czimére. „Magyar Föld“ lesz czime lapunknak, ez egyuttal jelszavunk is, végczél gyanánt az lebegvén előttünk, hogy a magyar föld

mindenekelőtt magyar maradjon, kezében és birtokában a magyar gazdaosztálynak, mely az államot alkotó és fentartó magyar elemnek túlnyomó nagy részét magában foglalja. Ezen államiságunk és nemzeti fenállásunk érdekében erősítendő és gyarapítandó gazdaosztály boldogulása és jóléte elé gördülő számos akadályok legyőzése s ez osztály felvirágzása érdekében teljes odaadással működni és küzdeni, ha kell, leendő komolyan elszánt vállalkozásunk.

Mindenekelőtt oda fogunk hatni, hogy gazdáink öntudatos, a helyzet komolyságának megfelelő, buzgó tevékenységre ébredjenek.

Szószerint lesziünk oly pénzügyi politikának, mely minden felesleges kiadások mellőzésével azt a józan takarékossgot követi, mely mellett az ország anyagi ereje legelső forrásának, a földművelésnek és a gazdaosztálynak nem csak fentartása, de fejlesztése, illetőleg gyarapodása is lehető, egyszóval oda fogunk hatni, hogy az ország jövedelmeivel, az adózó gazda állárral takarékoskodjunk mindenben a miben lehet, de költhesünk is oda, a hova kell!

A magyar gazdák sz.-fehérvári országos értekezlete által hozott és országszerte ismert határozatok képezik lapunk közgazdasági programjának alapját.

Magyarországban a gazda osztály az, melyre a földadó és indirekt adók címén a terhek túlnyomó nagy része sulyosodik — minek oka abban keresendő, hogy iparunk, mely lényeges tényezőül szerepelne az ország vagyonszaporodása és jövedelmeiben, mindeddig nem létezik, kereskedelmünk pedig az ipar hiányában jobbra csak a földművelés termékeire van utalva. Ez az állapot ma már alig tartható fenn továbbra s komoly törekvésünk tárgyává kell tenni, hogy a fejlesztendő földművelés mellett az ipar is hatalmas lendületet nyerjen és az iparos a gazdával az ország terheit megosztva viselhesse. Azért az ipar érdekeit a legmelegebben fogjuk felkarolni és támogatni. Sürgetni fogjuk, hogy kormányunk és törvényhozásunk a hazai viszonyaink között helyesen bevezethető új iparágak keletkezését is erkölcsi és anyagi támogatással lehetőssítse.

A gazdaosztály terheinek könnyítésére oly irányban is óhajtunk hatni, hogy az adók méltányosabban elosztassanak és azoknak okszerű, a gazdák kezében lévő jelentékeny nemzeti tőkét kimélő módon való behajtása rendszeresítették.

A gazdáink által jelenleg folytatott s túlnyomólag a gabonatermelésre alapított gazdálkodás, a külföldi verseny folytán ma már mind inkább ingatag és állandó jövedelmezésre kilátást nem nyújtó üzletnek bizonyul, melynek mielőbbi módosítása mellőzhetetlen oly irányban, hogy a gabonatermelés mellett az állattenyésztés és a gazdasági iparból is értékesíthető kivitelképes termékeket állítsunk elő minél tömegesebben.

A gazdasági rendszerváltozás s új jövedelmi források nyitására utalva, itt csak röviden érintve az állattenyésztésünk fejlesztése s húskivitelünk érdekében szükséges állami intézkedéseket, sulyt fogunk fektetni ama intézkedések sürgetésére, melyek alkalmasak arra, hogy teljesen pangásnak indult gazdasági iparágainknak, a szesz, cukor, serfőzés, koményító gyártásnak felvirágoztatását lehetőssítsék.

Hatni kívánunk továbbá a szakoktatásnak kivált a népiskolákban fejlesztése, a közigazgatásnak és közlekedési rendszerünknek, valamint mezei és erdőrendőrségünknek európai színvonalra emelésére s végre küzdeni fogunk, még pedig a legnagyobb eréllyel a magyarság és magyar elemnek, mint államalkotónak erősítése érdekében.

A fentvázolt programhoz képest lapunkban a közgazdasági rész, nevezetesen a földművelés-, ipar- és kereskedelem érdekeinek szánt közlemények és rovatok kiváló helyet fognak elfoglalni, de e mellett nem fogunk sajnálni sem munkát, sem áldozatot, hogy lapunk egyéb rovataiban, nevezetesen a bel- és külföldi események, a szépirodalom és művészeti és egyéb napi érdekű rovatokban a többi napi lapokkal versenyezhesünk, mi végre számos jeles és kiváló munkaerőt sikerült megnyernünk.

Midőn ezennel a „Magyar Föld“-et a magyar gazdaközönység szíves pártolásába ajánljuk, el nem mulaszthatjuk megjegyezni, hogy a gazdaosztály érdekeinek felkarolása szempontjából kezdeményezett, jó akarat és áldozatkészség sugallta vállalatunknak csak is akkor jósolhatunk sikert, ha gazdáink nemcsak mint előfizetők és gyűjtők, hanem mint dolgozó társak minél tömegesebben fognak bennünket támogatni, mert csakis ily vállvetett, egyértelmű, ernyedetlen és szívós összeműködés mellett lehet reményünk a lapunk címében foglalt jel-szavunk valóításához, a magyar földnek magyar kézben megtartása és felvirágoztatásához! —

A lap élén gróf Dessewffy Aurél, báró Podmaniczky Géza, gróf Széchenyi Pál és gróf Zichy Jenő országosan tisztelt neveikkel találkozunk, szerkesztő Berényi László. A mutatványszám igen élénken és ügyesen van összeállítva s nagy figyelmet fordít erdélyi gazdasági egyletünknek működésére is. Előfizetési ár: Félévesre 16 frt, félévre 8 frt, negyed évre 4 frt, a pénzek a „Magyar Föld“, kiadó hivatalának, Budapest koronaherczegutca 3 szám alá ezimezendők.

A hézaggpótló és ünnetlen vállalat tömeges pártfogását ajánljuk t. olvasóink szíves figyelmébe.

A lovak téli vasalásáról.

A téli évad beálltával már nemcsak azért szükséges a lovak patáit megvasalni, hogy azok a tulságos elkopás és eltöredeztől megóvassanak, hanem a biztos lépés tekintetéből is. Megfelelő patkó nélkül a sikos utakon, különösen ónos esők alkalmával, még szabadon sem járhatna biztosan a ló, annál kevésbé igában, hol neki kell feküdni a hámnak, mi által a test egyensulya nagyon megváltozik.

Általánosan elösmert dolog, hogy az eddig feltalált mindennemű patkolási mód többé kevésbé káros befolyást gyakorol mind a patára, mind a végtagokra. A patkó alakja, mely a láb szabályos állását, a patkó szifárd anyaga, mely a pata szükséges tágulását megakadályozza, legfőbb és leggyakoribb okai az állatok időelőtti megnyomorodásának.

Igyekeztek is e bajokat elhárítani, de mind ez ideig kevés sikerrel. Így jöttek létre a különböző patkóalakok, melyek rendszeren feltalálóiokról neveztetnek. Több alkalommal ajánlott már az is, hogy a patkót teljesen mellőzni kell, de hogy ez több okból kivihetetlen, minden gazda tudja.

Sokkal szerencsésebbnek tartjuk azon törekvést, mely szerint a patkó valamely kaucsukszerű anyagból készülne. Természetesen, ha előbb sikerülne oly anyagot készíteni, mely a szükséges tartóssággal bírna.

Addig azonban csak a vas mellett kell, hogy maradjunk s igyekeznünk kell azt oly móddal alkalmazni, hogy lehető legkevesebbet ártva, a czélnak megfeleljen.

Általában ki lehet mondani, hogy az a legjobb patkolási mód, mely a végtagot természetes állásától legkevésbé téríti el.

A sarok nélküli u. n. papucspatkó tehát a legmegfelelőbb. Azonban a sima papucspatkó a sikos utakon kevés biztonságot ad s azért csak nyáron alkalmazható. Télen vagy hegyes fejű szegeket veretünk a patkóba, vagy a patkó sarkait igazítottatjuk élesre.

Az előbbi mód kevésbé felel meg a czélnak, mivel a szegfejek csakhamar lekopnak, a gyakori megújítás pedig a patát rongálja. Ezért tehát csak akkor alkalmazandó, mikor jobb vasalási módra nincs idő.

A sarkok kiélesítése a lépés biztonsága tekintetéből tagadhatatlannal a legjobb mód, azonban gyakran káros hatásuk van az által, hogy rendszeren igen magasra készítettnek. A magas sarok a pata sarktáját nagyon felemeli s ez által a szabályos állást zavarja. Az így vasalt lovak már állásközben is szenvednek, minthogy a test súlya nem azon irányban nehezedik a végtagokra, melyet azok szerkezete megkíván. Ha megtekintjük az ily vasalással kinezott lovakat, úgy találjuk, hogy azok az állásban elfáradott lábaikat váltogatva előre nyújtják, pihentetik, mialatt a másik lábuk természetesen kétszeresen szenved.

Egy másik rossz szokás az is — mit különösen a nehezebb ígáslovaknál láthatunk, — hogy a patkó szárait annyira meghosszabbítják, hogy azok a patától még 4—6 centimeterre hátra nyulnak, sőt nem ritkán a patkószárak a pata megett még fecskefark-szerűleg kétfelé hajlítatnak.

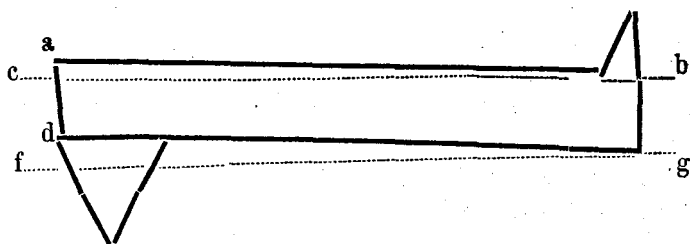
Igaz ugyan, hogy a természetten törvényei szerint mentől több pontban érintkezik két test egymással, a tapadás annál nagyobb. Azonban az ily patkók is rendszeren magas sarokkal készítettven, a földdeli érintkezés itt is csak a patkó közepének kis részével, meg a sarkokkal történik, tehát a czél nincs elérve. Az ily patkóknak már csak azon egy nagy hátrányuk is, hogy felette súlyosak, elegendő ok arra, hogy mellőztessenek.

A téli vasalásnál alkalmazott magas patkósarkok károsan hatnak az által is, hogy a végtagokat minden lépésnél megrázkodtatják. Ugyanis ha megtekintjük egy fiatal könnyű lónak járását — melyet még a rossz vasalás nem rontott el — úgy találjuk, hogy az egész talpfelülettel egyszerre érinti a földet. Ha most e szabályos járásu lovat magas sarku patkóval vasaltatjuk meg, menésközben a láb letevésakor kettős hangot hallunk, mivel először a sarokra lép az állat s innen mintegy tám-

pontról csapódik le a pata mellő része a földre. Az ez által keletkezett megrázkódása a végtagoknak, hogy nem kevésbé káros az ízületek, szalagok és inakra, könnyen érthető.

Természetes azonban, hogy az állatok hosszabb idő múltán megalkusznak a körülményekkel, azokhoz alkalmazkodnak, annyival is inkább, mivel a patát „védő“ patkó erre kényszeríti őket. Így jön létre aztán a lovaknál azon járásmód, mely a téli dagasztására emlékeztet. —

A főtebbiek szerint tehát igyekeznünk kell oly móddal alkalmazni a patkót a patára, hogy ez utóbbi mentől kevésbé téríttessék el szabályos járásából. Minthogy pedig ez idő szerint a sarkos patkót télen nem uélkülözhetjük, legjobban czélt érhetünk a mellékelt vázlat szerint készült patkóval.

Vázlat. Téli patkó oldalról tekintve.

A vázlat szerint a patkó mellső része (b. g.) 2 millimeterrel vastagabbra készítenő mint hátsó része (a. d.), hova a patkósarkak csavarral illesztendők tel. Az f. g. szaggatott vonal a föld vízszintes felületét jelzi, minthogy a hegyes patkósarok körülbelül f. pontig a földbe nyomul.

A vázlat méretei szerint tehát a pata talpfelülete elől 10 millimeter (b. g.), hátul 13 millimeter (a. f.) távolságra lesz a földtől. Ha azonban a patkó felillesztésénél a pata hátsó részéből 3 millimeterrel többet kifaragtatunk, akkor az egyensúly helyre áll, vagyis a pata természetes állásába jön.

A csavarpatkók ára nagyobb ugyan, mint azoké, melyeknek sarka közvetlenül a patkószárból hajlítatik, de minthogy a patkósarok igen hamar elkopik s az utóbbi patkót igen gyakran kell élesítés végett levenni, az erre fordított költség az árat kiegyenlíti.

A csavarpatkók nagy előnye az, hogy hosszabb ideig tartanak s a gyakori megújítás miatt a pata nem romlik.

Az istállóban az éles sarkokat ki kell venni, mivel a magas, vagy a padozatba benyomuló sarok az állatoknak kényelmetlen. Másrészt igen könnyen megsérthetik vele egymást, de leginkább magukat. A téli időszakban oly gyakran előjövő p a r t a t i p r á s leg többször ebből származik. S+ y

Az én idej szüretem.

A lefolyt évben oly rendkívüli események gyakoroltak szőlőmivelésünkre befolyást, miszerint szükségesnek tartom az általam tapasztaltokról rövidre vont közlést tenni. Ismétlem, csak arról írok, a mit magam tapasztaltam, még pedig szigorú tárgyilagossággal, mert úgy veszem észre, hogy bortermelőink a maguk természet többnyire úgy ítélik meg, mint a szülő gyermekét — t. i., hogy az mind kitünő!

Mindazon mustok, melyeket magam láttam és megmértem, általában azon úzetre jogosítanak, hogy az idei borokat ugyan a jó, könnyűfélékhez lehet sorolni, de az első osztályban semmi esetre sem foglalhatnak helyet!

A mi a mennyiséget illeti, az nagyon eltérő: Szőkefalván Riesling majd két annyi lett, mint tavaly, míg a Traminer alig felét adta s a Welsch riesling is 1878-hoz képest elmaradt, a muskotályok háromszor annyit adtak; Sauvignon és Semillon egy harmad résszel kevesebbet, hasoulóképen a veres borok. A minőség nagyjában véve valamivel, a Riesling és Carbenetnél határozottan és tetemesen jobb.

Csánban alig felét szürtem annak, a mi tavaly kecsgetett, ha az augusztus végével jött jégverés a termés nagy részét meg nem semmisítette volna, a Carbenet minősége azonban hasonlíthatatlanul jobb. Egyáltalában azt mondhatjuk, hogy a fekete szőlők (Carbenetek) az idén igen jó eredményt adtak. A klosterneuburgi mustmérő szerint 18—20% cukrot mutattak: oly fok, mely e borokra nézve mindig elegendő, bár igaz, hogy a Carbenet a legnagyobb tökélyre 22% cukorral jut; — különösen feltűnő volt az idén a bogyóknak szép fejlettsége és a mustnak nagyon setét színe. Rendesen 2—3-szori lehuzásba kerül, míg a Carbenet teljes színéhez jut, de most már az erjesztő kádból setétpirosan szűrjük le.

Gyéresen, bár a szőlő gyönyörűen kötött, minden reményünk meghiusult, mert a virágzás kellő közepén uralgott hideg szél és eső majd minden virágot letört. Nyárelőn a Sphaceloma (fekete himlő, schwarzer Brenner) is nagyon uralkodott és a kevés maradéknak megsemmisítéséhez jelentékenyen hozzájárult. Megfigyeltem azonban, hogy sok szőlő, mely akkor leginkább volt megtámadva, a mennyiben alig találkozott bogyó, melyen 1—2 fekete folt ne lett volna; őszire mégis kifejlődött, szépen megérett és cukor tartalomban sem maradt hátra. A tulságosan inficiált bogyó savanyu és rosz lett, de mindamellet setét szint nyert.

Legfeltűnőbbnek tetszett az idén azon jelenség, hogy az utolsó 3—4 hétben a cukor tartalom alig gyarapodott valami keveset. Fehér boraimat többnyire november 10-ike után szoktam szűrni s ekkor elvárom, hogy az édesség a két utolsó hétben legalább 2%, de nem ritkán 3—4 cukorszázalékkal nőjön. Az idén nálam teljességgel nem állott be ezen gyarapodás, sőt többfelől panaszt is hallottam az iránt, hogy a cukrosság épenséggel visszament.

E körülmény azonban, hogy t. i. a késői szüret ezuttal becsesnek nem bizonyult, ne riassa el a bortermelőt, mert mióta a gazdaság ezen ágával foglalkozom, e részben csakis az idén csalódtam először. Mert akárhányszor megtörtént, hogy míg szomszédaim október 16. vagy 20-án komisz, savanyu bort szürtek, az én négy héttel később sajtolt mustom első minőségű volt. Örömmel constatálom különben, hogy a Kis-Küküllő völgyében a késői szüret ugyancsak terjed és midőn november hó 8-án odaérkeztem, még akárhány szőlő szüretlenül állott.

Temérdek a panasz, hogy a múlt (1878.) évi bor-tisztulni nem akar. . . . A fehér boraimnál én is hasonló tapasztalatok, de azért mindenkinek melegen ajánlom, hogy a de-

ritésre a lehuzásnál egyéb szert ne használjon, a többit pedig várja be türelemmel, mert az 1878-iki bor annyira felülmulta várakozásainkat, hogy bizony nagyon megilleti, hogy elegendő időt adjunk neki természetes tisztulási folyamának befejezésére, mert a bort erőltetni nem lehet a nélkül, hogy azt épen legbecesebb tulajdonságaitól meg ne fosszuk.

Paget János.

A szarvasmarha táplálásáról.

A ki gazdasággal foglalkozik, az bizonyára marhát is tart; az okszerűen vezetett marhatartás pedig szép hasznot szokott hajtani. Így pl. egy jól tartott fejős tehén tej-, turó-, vaj- és borjuban évenként 70—80 frtot, sőt többet is jövedelmez mert a nevezett cikkek a népesség folytonos szaporodása miatt napról-napra keresettebbek és drágábbak lesznek. A marhatartás tehát, mit az értelleuség még itt-ott szükséges rosznak nevez a gazdaságnál, nem csak trágyához juttatja a gazdát, hanem mint a gazdaság egyik nevezetes ága, a jövedelem gyarapítására egyébként is jelentékenyen befoly.

Ily hasznot azonban természetesen csak akkor hajt a fejős tehén, ha dúsán tápláltatik és gondosan ápoltatik. Sajnos, akárhányan vannak a „jó gazda“ és „jó marhatenyész-tő“ névre igényt tartók között is, kik nem tudják, hogy a marha dús táplálása és gondos ápolása alatt mit kell érteni s kik azon balhiedelemben vannak, hogy a marhatartásnál minden a számtól függ. Pedig a gazda nem a darabszám szaporításában, hanem dús táplálásban és gondos ápolásban leli fel üdvét; mert: előnyösebb egy tehenet jól táplálni, mint kettőt szűken és rosszul.

Az állatnak, hogy élhessen, táplálékra van szüksége s ez neki a különféle takarmányanyagokban nyújtatik. Az a takarmány, mely csupán arra elegendő, hogy az állat életben maradjon, neveztetik fentartó takarmánynak. Ennek egy nagy része ($\frac{1}{2}$ — $\frac{2}{3}$ -a, a takarmányanyag oldhatósága szerint) míg a tápcsatornán keresztül jut, kigőzölögés folytán eltűnik s belőle a gazda egyéb hasznot nem huz a trágyánál. Ha az állat aunyi takarmányt sem kap, a mennyi táplálására szükséges volna, akkor azt, a mi belőle hiányzik, a test saját anyagából pótolandja; így először is el fog tűnni a zsír, azután lassankint a hus és egyéb testanyagok; szóval: az állat lesoványodik, magamagát lassankint kilelegzi, kigőzölgi és kiüriti. Önként érthetőleg az állat ezen rendellenes állapotot csak rövid ideig tarthaja ki s végre is elpusztul.

Ha pedig többet ehetik az állat, mint a mennyi élete fenntartására megkivántatik, akkor a fölöslegből vagy hust és zsirt (hízó állatok), vagy tejet (fejős tehének) vagy izomerőt (vonómarhák) stb. termel. Ez okból ezen takarmányt termelő takarmánynak nevezzük. Ebből az állatnak természetesen annál többet kell kapnia, minél nagyobb a szolgálata, melyet tőle várunk. A gazda csupán a termelő takarmány után remélhet hasznot állataitól és e haszon annál nagyobb lesz, minél inkább megközelíti a nyújtott takarmánymennyiség azon határt, melyig az állatok hajlandóságot mutatnak táplálékot venni fel.

Az állatok a felvett termelő takarmányból s nevezetesen annak finomabb, könnyebben emészthető részeiből, csupán annyit hasonlítanak át, mennyi a hus, zsír, tej stb. képzésére szükséges; a többi rész a trágyába megy, mely ennél fogva sokkal több és jobb minőségű lesz, mint a mennyit és milyent a fenn tartó takarmány eredményezni szokott.

Mint hogy azonban egy és ugyanazon fajta állatai is rendszeresen nem egyenlő nagyságúak s ennél fogva teljes táplálásukra különböző mennyiségű takarmányt igényelnek; a takarmányozásnál irányadóul elfogadható szilárd és meghatározott mérték megállapíthatása céljából ügyekeztek kipuhatolni a gazdák, hogy egy állat 100 kgr. élősúlyra a jó réti szénából tápul mennyit igényel. Élősúly tudvalevőleg az a mennyit valamely állat eleven állapotban megmérve nyom.

Az e tárgyban eszközölt kísérletek nyomán úgy találták, hogy egy tehén 100 kgr. élősúlyra naponként 3.4 kgr. jó réti szénát (vagy egyéb takarmányanyagokból annyit a mennyi 3.4 kgr. jó réti széna tápláló értékének megfelelő) igényel. Ha például valakinek egy 400 kgr. élősúlyu tehene van, az naponként $3.4 \times 4 = 13.6$ kgr. szénát vagy ennek megfelelő táplálékot igényel. E szerint könnyen kiszámíthatja mindenki, hogy marhaállományának naponként mennyi takarmányt kell adnia. Ily számításnál segítségül vehető még a takarmányozási táblázat, mely azt mutatja ki, hogy különböző takarmányanyagokból mennyi ér fel 100 kgr. jó réti szénával.

A szarvasmarha táplálása, mint tudjuk feloszlik nyári és téli takarmányozásra. Az előbbi közönségesen május közepétől október közepéig tart és vagy teljes legeltetésből, vagy fél istállózásból, vagy végre teljes istállózásból áll. A téli takarmányozás rendszeren október derekán kezdődik és tart májusig s kivétel nélkül istállózásból áll. Önként értendő, hogy ugy a nyári, mint a téli takarmányozás időszakai az időjárás és helyi viszonyok szerint hosszabbak vagy rövidebbek is lehetnek.

Nyári istállózás szakában legszokottabb tápszerek a zöld lóher, luczerna, baltaczim, bükköny, csalamádé (zöld tengeri), hajdina (haricska), takarmány rozs, csibehur, fű stb. Ezen anyagok etetése alkalmával a következő szabályok tartandók szem előtt:

1. A zöld takarmány anyagokat ne hagyjuk igen elérni, hanem kezdjük meg etetésüket, főleg a herenemüekét már akkor, midőn virágzásnak indulnak. Az ily fiatal lóhertől a fejős marha sokkal jobban tejel, mint attól, melynek szára már megkeményedett és elvénuült. A marhák az utóbbinak csak leveleit és virágait eszik le, szárát pedig ott hagyják, vagy alomba tapossák. E szerint az elvénuült, keményszáru heréből sokkal nagyobb adagra is van szüksége, mint a gyengéből.

2. A zöld takarmányt nem szabad a forró déli hőségben kaszálni és beszállítani, mert ekkortájt rendszeren meg van fonnyadva; a fonnyadt zöld takarmány pedig a marhának igen ártalmas. A kaszálást tehát a legcélszerűbb alkonyatkor, vagy pedig reggel végezni, midőn a harmat már felszikkadt.

3. A behordott zöld takarmányt hűvös, sötét, de nem nyirkos helyre kell rakni; úgy azonban, hogy erősen össze ne

tömödjék, mert könnyen átmelegszik, megfűlled s ilyen állapotban a marhák egészségére káros befolyást gyakorol. A nedves zöld takarmány etetése szintén igen veszedelmes, mert az a szarvasmarhánál könnyen felpuffadást okoz.

4. Hogy az állat részéről a takarmány pusztítását megakadályozzuk s egyuttal a felfuvódás veszélyének is elejét vegyük: tanácsos eleinte a herét, főleg ha az fiatal és buja, szalmával keverni s ezzel együtt szecsckává aprítani. A szalmát lassankint elhagyhatjuk s a herét tisztán etethetjük, de még mindig szecsckává aprítva, hogy belőle az állatok a legyek által gyötörtetve s ez utóbbiakhoz csapkodva sokat el ne szórhasanak.

5. Etetés alkalmával az állat elébe a takarmányból egyszerre csak keveset tegyünk s az adagot csak akkor ismétéljük, ha már azt teljesen elfogyasztotta. Egyszerre sokat elébe tenni azért nem tanácsos, mert azt az állat mielőtt elfogyaszthatná, benyalozza, lehelletével megmelegíti s ekkor rendszeren ott hagyja.

6. Zöld takarmányozás alkalmával legnagyobb figyelmet az itatásra kell fordítani, soha szem elől nem tévesztvén, hogy: az itatás mindig etetés előtt történjék és soha sem utánna; mert ellenkező esetben az oly igen veszedelmes felfuvódás a szarvasmarhánál könnyen bekövetkezik.

Téli takarmányozás szakában a legszokottabb tápszerek: a réti széna és sarju, hereszéna és heresarju, a tavaszi gabona szalmája, korpa, dara, olajpogácsa, tórköly, szeszmoslék, a keményítőgyári és cukorgyári hulladékok, a különféle fanemek lombja stb. Mint hogy azonban ezen takarmány anyagok igen különböző tápértékkel bírnak s ezt a gazdának ismernie kell, következne azok egyenkinti leírása; de mert cikkem már úgy is meglehetősen hosszúra nyúlt, jónak látom azon anyagok tárgyalását egy későbbi alkalomra halasztani.

Erdélyi Károly.

Gazdasági szakirodalmunk 1880. elején.

1. „Gazdasági lapok,” Budapest, az orsz. magyar gazdasági egyesület-saját közlönye, XXXII. évfolyam, szerkeszti Morócz István, megjelenik hetenként egy nagy iven, tagok díjtalanul nyerik, nem tagoknak egész évre 6 frt. —

2. „Erdélyi gazda,” Kolozsvárt, az erdélyi gazdasági egyesület hivatalos közlönye, XII. évfolyam, szerkeszti Gamauf Vilmos, megjelenik hetenként egyszer egy iven, tagok díjtalanul nyerik, nem tagoknak egész évre 2 frt. —

3. „A gyakorlati mezőgazda,” Magyar-Óvár IX. évfolyam, szerkeszti Sporzon Pál, megjelenik havonként háromszor egy nagy iven, ára egész évre 4 frt. —

4. „Földmívelési érdekeink,” Budapest, VIII. évfolyam, szerkeszti Wagner László, megjelenik hetenként egyszer egy nagy iven, ára egész évre 6 frt. —

5. „Falusi Gazda,” Budapest, VIII. évfolyam, szerkeszti Wagner László, megjelenik havonként kétszer egy nagy féliven, ára egész évre 2 frt. —

6. „Gazdasági néplap,” Pécs, a baranyamegyei gazdasági egyesület hivatalos közlönye, VI. évfolyam, szerkeszti

Liebbald Béni, megjelenik havonként egy iven, ára egész évre 1 frt. —

7. „Győrvidéki gazda“, Győr, a győrvidéki gazd. egyesület közlönye, II. évfolyam, szerkeszti Petz Adolf, megjelenik havonként egy iven, ára egész évre 1 frt 20 kr. —

8. „A népkertésze“, Rákospalota, a községi faiskolák hivatalos közlönye, XXIV. évfolyam, szerkeszti Lukácsy Sándor, ára egész évre 3 frt. — (Több hazai nyelven.)

9. „Erdészeti lapok“, Budapest, az orsz. erdészeti egyesület közlönye, XXIX. évfolyam, szerkeszti Bedő Albert, havonként egy füzet, rendes és alapító tagoknak ingyen, nem tagoknak egész évre 8 frt. —

10. „Borászati lapok“, Budapest, VII. évfolyam, szerkeszti Molnár István, megjelenik havonként kétszer egy iven, ára egész évre 3 frt. —

11. „Gallus“, Budapest, baromfiteyésztési és nyúlászati közlöny, IV. évfolyam, szerkeszti Grubicy Gézya, megjelenik minden hó 15-én egy iven, ára egész évre 3 frt. —

12. „A magyar méh“, Buziás, a dél-magyarországi méhészegylet szakközlönye, IV. évfolyam, szerkeszti Grand Miklós és Kovács István, megjelenik havonként egyszer egy iven, tagok ingyen nyerik, nem tagoknak egész évre 2 frt. —

13. „Gazdasági mérnök“, Budapest, IV. évfolyam, szerkeszti Gonda Béla, megjelenik hetenként egyszer egy iven, ára egész évre 8 frt. —

14. „Veterinarius“, Budapest, III. évfolyam, szerkeszti Dr. Nádaskay Béla, megjelenik havonként kétszer egy iven, ára egész évre 4 frt. —

15. „Kertészeti füzetek“, Budapest, a gyümölcs-disz- és konyhakertészet közlönye, III. évfolyam, szerkeszti Maathner Ödön, havonként egy füzet, ára egész évre 3 frt.

16. „Magyar gyümölcsészeti és konyhakertészeti füzetek“, kiadja az orsz. magyar gazd. egyesület, I. évfolyam, szerkeszti Villási Pál, havonként egy füzet, egész évre 4 frt. —

17. „Wochenblatt für Land und Forstwirtschaft“, Budapest, XI. évfolyam, szerkeszti Wohl Ágoston, megjelenik hetenként egyszer egy nagy iven, ára egész évre 6 frt. —

18. „Landwirtschaftliche Blätter für Siebenbürgen“, Medgyes, az erdélyi szász gazdasági egyesület közlönye, VIII. évfolyam, szerkeszti Wilhelm H., megjelenik havonként egy iven, ára egész évre 1 frt. —

19. „Economulu“, Balázsfalva, VIII. évfolyam, szerkeszti Popu István, megjelenik havonként kétszer egy iven, ára egész évre 4 frt. —

Hogy szennyeződik be a kutak vize?

A legtöbb helyen igen kevés figyelmet szokás fordítani a trágyagödörök építésére; ehhez ugyanis ritka kivétellel csak holmi kimustrált téglát és közönséges mészkövet használnak s a kőműves se nagyon erőlteti meg magát a munkával.

A falát rendszerint nem építik vastagabbra fél téglánál, ahhoz is rossz vakolatot használnak, a feneké néha csak a pusztá föld s így aztán nincs rajta mit csodálkozni, hogy a trágyalé alul is, oldalt is könnyen útát talál magának, kiszivárog a talajba, könnyű szerrel eljuthat a vízvezető rétegbe, a minek aztán az a káros és veszélyes következménye, hogy összekeverődve a talajvízzel, beszennyezi, élvezhetetlenné sőt egészségtelenné teszi a kutak vizét. — Az ilyen trágyagödörök építésénél tehát nem szabad könnyelműen és gondatlanul eljárunk. Az oldal falakat és a feneket is jó anyagból, vízálló malterrel s legalább egy téglavastagságra kell építeni, sőt a fal körül a fenék alatt erősen levert agyagból egy 20—30 cmnyi vízhatlan réteget kell előállítani s a falakat vízálló cementmalterrel legalább 6 cm. vastagon bevakolni, hogy a trágyalé kiszivárgása teljesen meglegyen akadályozva. (G. m.)

Óvszer a rozsdá ellen.

Az öntött és kovácsolt vasból, vagy ha szükségesnek mutatkozik, az aczélból készült tárgyakat is, úgy lehet legbiztosabban megóvni a rozsdától, ha bevonjuk higanyréteggel, a mely állandóan meg marad a tárgyon s e mellett annak egyszerűsége szép ezüstfehér színt is kölcsönöz. A bemázolásra azonban, természetesen nem tiszta higanyt kell használni, hanem a következő keveréket: 120 gramm higany, 10 gramm ón 20 gramm vasgálicz, 120 gramm víz és 15 gramm 1:2 fajsúlyú sósav, a melyeket összeöntve, jól fel kell forralni s úgy használni a vas és aczél bevonására. (G. m.)

Értesítés a ragályos és járványos állati betegségekről 1879. dec. 22-ig.

M e g y e	K ö z s é g	Az állatok faja és darabszáma	A kör megnevezése	Elhullt vagy gyógykezeltek
Alsó-Fejér	N.-Enyed	2 szarvasm.	lépfene	elhullott
N.-Küküllő	Miklóstelke	3 sertés	„	„

A horvát-szlavon katonai határőrvidéken a marhavész már csak 4 községben uralg, Magyarország többi területe marhavészmentes.

Üzleti heti szemle.

(A „Pesther Lloyd“ nyomán.)

Gabona és gyapjupiacz Budapest, dec. 20—dec. 27-ig. 1879.

Buza a csekély forgalom daczára szilárd árak, forgalom 35,000 metermázsa, ár 13.80 frt.

Rozs üzlet nélkül, forgalom csekély, ár 9.70 frt.

Árpa kevés üzlet, forgalom csekély, ár: seres árpa 8.75 frt.

Zab gyenge üzlet, forgalom csekély, ár 7.50 frt.

Törökbuza gyenge üzlet, forgalom csekély, ár 7.60 frt.

Repce üzlet nagyon csekély, adott ár 11.50 frt.

Gyapju az ünnepek miatt itt is gyenge forgalommal. Eladatott 100 metermázsa középfinom egy nyiretü 94—95 ft, 180 metermázsa hibátlan bácskai gyapju 68—69 ft, 120 metermázsa homoki 55—56 ft, 200 metermázsa tiszai két nyiretü 64—66 ft, 200 metermázsa havasi nyári 74—76 ft. (Árak per 56 kilogram.)

G a b o n a - á r a k :

minimum és maximum:	Budapest dec. 27.	Bécs dec. 27.
Buza	13.35—14.50 ft	12.60—15.50 ft
Rozs	9.60—9.80 ft	10.20—10.90 ft
Árpa, takarmány	7.50—7.75 ft	— — —
Árpa, szeszfőzésre	8.15—8.65 ft	— — —
Árpa, seres	8.85—10.75 ft	10.70—11.85 ft
Zab	7.40—7.75 ft	7.50—8.10 ft
Repcze	7.65—7.70 ft	11.75—13.50 ft
Törökbuza	11.50—12.00 ft	7.65—8.10 ft

Budapesti marhavásár dec. hó 24-én 1879. Összes felhajtás 1087 db nagy- és 345 drb apró marha. Ebből eladatott: 35 drb. bika, 445 drb. ökör, 1160 drb. vágó tehén, 146 drb. fejős tehén, 30 drb. bival, 323 drb. borju, 32 drb. bárány, — Árak: bika darabonként 80—172 ft, ökör páronként 200—275 ft, vágó tehén páronként 145—236 ft, fejős tehén darabonként 70—185 ft, bival páronként 130—216 ft, borju darabonként 18—46 ft, bárány páronként 5—8 ft. Hús-árak 100 kilonként: ökörhús 50—54 ft, tehénhús 48—51 ft, borjuhús 70—90 ft, bivalhús 43—45 ft.

Bécsi marhavásár dec. hó 22-én. Összes felhajtás 2256 darab és pedig 1106 drb. magyar, 668 drb. lengyel 482 drb. német fajta, melyből 2166 drb. ökör, 66 drb. tehén, 24 drb. bika. Árak 100 kilonként: magyar hizó 52—61¹/₂ ft, lengyel 53—57 ft, német 54—61 ft, tehén 49—54 ft, bika 49—52 ft. Lábán darabonként 120—245 ftot fizettek.

Kőbányai sertésvásár dec. 26-án. (Az első magyar sertéshizláló részvénytársaság jelentése.) A darab forgalom úgy mint minden évben az ünnep hetén, most is csekélyebb volt, ellenben nehéz fajok árai szilárdultak, melyekből, mert a készletek igen csökkentek, több csapat január elejére klgként 48 kr, későbbre pedig 50 krral köttetett.

Jegyzett árak: magyar nehéz 45¹/₂—46¹/₂ kr, közép nehéz 44—45 kr, vidéki sertés 42—44 kr, oláh 43—44 kr, szerb hiányzott, klgmmonként tisztasuly. Etetés árak: tengeri ó 7.90 ft, uj 7 ft, árpa 7.80 ft, városi raktárból. Helyi állomány: december 19-éről maradt 50150 drb. Felhajtás: alvidékről kővér 5040 drb., sovány 780 drb., Erdélyből 250 drb., Szerbiából 170 drb., Romániából 130 drb., magyar északi vasuttal „sovány“ 1090 drb., vidékről 110 drb., összesen 7570 drb. — Elkajítás: felvidékre 100 drb, Bécsbe (m. héten 449 drb.) 3720 drb., Csehországba 460 drb., Bodenbachon át 720 drb., Ruttkán át 370 drb., Stuttgartba 280 drb., összekötő vasuttal 520 drb., budapesti fogyasztás 2380, kőbányai szalonakészítők 320 drb., összesen 8870 drb. Marad állomány 48850 drb. A részvény szállásokban 7570 drb. van elhelyezve.

Bécsi sertésvásár december 23-án. Összes felhaj-

tás 4748 darab és pedig 1160 drb. nehéz, 1093 drb. közép-nehez és 2485 drb. süldő; melyből 1040 drb. magyar, 2495 drb. orosz-lengyel, 1172 drb. szerb és 41 drb. oláh fajta. Árak 100 kilonként: nehéz 40¹/₂—42¹/₂ ft, középnehéz 34—40 ft, süldő 24—33 ft, szalonna és zsir 55—59 frtig.

Drezdai vásár decz. 22. A vásáron 681 drb. vidéki és 379 drb. magyar sertés volt, az elsők 38—54 fill., az utóbbiak 47—48 fill. keltek el ¹/₂ klgként. Ugy vidéki mint magyar sertés nem mind adatott el.

Berlini vásár decz. 22. Felhajtás: 9073 drb. A felhajtás a szükségletet felülmutta és az árakra nyomást gyakorolt. Meklenburgi 47—48 mrk., oroszok 39—42 mrk., magyarok 44—45 mrk.

Disznózsir erős kínálat és csekély kereslet mellett árárszállottak, kész áru hordóval együtt 52—52¹/₂ ft, martius april havi kötésben hordóval 55¹/₂—56 forint.

Szalonna élénkebb kereslet mellett vidéki szalonna 45—45¹/₂ ft, városi áru 48¹/₂—49 füstölt szalonna 52—54 ft.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Pénz-kölcsönök

a birodalom bármely részében telekkönyvezett földbirtokra 1000 frttól kezdve bármily magas összegig, 5 vagy 6% kamat mellett törlesztésre és 4000 frton felülieket még előnyösebb feltételek mellett gyorsan eszközölk.

Bekebelezett terhek kifizetését szintén eszközölöm.

Bővebb felvilágosítással készséggel szolgál

(2.) (52—52.)

Hat. engedélyezett

„Ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda“.

Kolozsvárt, Páris-utca 19-ik sz. saájátház.

Értekezhetni posta útján, vagy személyesen naponta d. u. 1—4 órai.

(22.) Hirdetés. (4—6.)

Borsán (u. p. Válaszut) a Bátor Bánffy kertben az 1880 év tavaszán sok ezer kétéves ákáczmagoncz lesz eladó:

az 1¹/₂—2 meter magasságu, ezere 6 ft.
a 1¹/₂—1¹/₂ " " " " " " 5 ft.

A csomagolás jutányosan fog számíttatni.

Megrendelést elfogad, valamint bővebb felvilágosítást adhat.

Szász Ferencz,
gazdatiszt.

WALSER FERENCZ

gazdasági gép- és eszközlaktára

Kolozsvárt, bel-monostorutcza 12. szám,

ajánlja a legjobb szerkezetű s gyári áron adott következő gépek- és eszközöket:

Cséplőgépek, fa- és vasalazaton, kézi erőre, járgányra vagy gőzerőre. **Járgányok**, fekvő és álló szerkezettel. **Trieurök**, eredeti Mayer-féle, melyek a konkolyt, bükkönyt, zabot stb. tökéletesen kiválasztják. **Szelelő és választó rosták**, különféle **Répavágók**, **szecskavágók**, **darálók és zúzó**k, különféle **Bor-sajtók**, legújabb szerkezetűek. **Vidats-ekék** és különféle **boronák**. **Török-buzamorzsolók**.

Azonkívül ajánlja előnyösen ismert **tűzfecskendőit**, gazdagon felszerelt **tűzoltó szer-tárat** és mindenféle vasszerkezetű házi és kerti **kútakat**.

Javító műhelyem az elősoroltaknak gyors és pontos javítását jutányosan elvállalja.

(15)

(23—23)

Piaci árak.

A heti vásár		Egy hectoliter (=70 kupa)						100 kilo		1 köbméter	1 kilo
helye	napja	tiszta buza	telegy buza	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tűzifa	marhahús
Á r a k r a j o z á r o k b a n											
Beszterce		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Csik-Szereda		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Décs		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Déva		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Erzsébetváros		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fogaras		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
K.-Fehérvár		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sz.-Sz.-Miklós	dec. 20	1000	900	500	500	250	500	170	30	—	30
Kolozsvár	dec. 18	900	—	540	—	280	440	240	160	350	44
K.-Vásárhely		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nagy-Bányad		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
H.-Szében	dec. 26	870	740	520	450	320	410	190	100	350	42—46
Egervár		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S.-Sz.-György	dec. 23	880	820	540	400	260	500	310	160	500	42
Szamosújvár		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sz.-Régen	dec. 24	785	585	555	—	250	387	170	65	280	36
Sz.-Újvárhely	dec. 23	850	600	450	—	250	400	200	45	220	36
Torda		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V.-Hunyad		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Mellékletek

300 darabonként 1 forint 40 kr-ával számíttatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelőt minden külön díj nélkül tet-
vés szerint okmányos-
változtathatják.

Az „Erdélyi gazda” hirdetési díjszabályzata.										
A kívánt tér megnevezése	szeri hirdetésnél									
	fizetendő forint									
	1	3	6	12	18	24	30	36	42	52
1/16 v. egész oldal	7	20	33	63	95	120	140	160	180	210
1/8 v. fél "	4	10	18	33	48	60	70	80	90	105
1/16 v. negyed "	3	6	9	17	24	30	35	40	45	53
1/32 v. nyolczad oldal	2	3	5	9	12	15	18	20	23	27
1/64 v. tizenhatod "	1	2	3	5	6	8	9	10	12	14

Ezenkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői 25% vagyis egy negyedrészt engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.